

Beste, lieve!

De sorghum krabt hier de wolken! Alleen rondom Mangalme viel te weinig regen en is de sorghumoogst totaal mislukt. Moslims, protestanten en katholieken baden er gezamenlijk om nog een paar buien voor de berberé, een soort noodgewas dat aan het eind van het regenseizoen wordt gezaaid. De kans daarop, half oktober, was miniem, maar *lo and behold*, het werd niet te harden heet en vochtig en op 12 oktober kwam het water met bakken uit de hemel en het ging nog drie dagen door. Mangalme is gered en ook nog wat meer overtuigd van het ongelijk van fundamentalisten.

De regen laat ook zien hoe dramatisch het probleem van erosie is. In een veld bij het dorp Matimo, aan de voet van de bergen, hadden landbouwers (m/v) voor het regenseizoen een dijkje aangelegd op een plek waar de stroom regenwater jaarlijks een rivier werd die hele lappen meesleurde van de bovenste laag vruchtbare grond. Het was spannend of die zou houden in dit uitzonderlijke regenseizoen. Niet 100%, zag ik. Aan één kant heeft het water een weg om de dijk heen gezocht. Maar de schade is gelukkig beperkt en de les is nuttig: in het midden had de dijk nog lager moeten zijn om een deel van het water door te laten. Intussen is een soort zandbank gevormd die de stroom volgend jaar nog voor de dijk zal afremmen. Achter de dijk is een waterreservoir ontstaan.

Het effect van zo'n dijk is drieledig:

1. Erosie van landbouwgrond stopt.
2. Het regenwater in het "reservoir" infiltreert langzaam in de grond, waardoor dood plantenmateriaal rot en de grond voedt.
3. Het water zakt uiteindelijk naar het grondwaterreservoir. Putten in de omgeving vallen daardoor niet meer droog. Men heeft hier een vuistregel: elke meter dijk = een extra meter water in de put.

Adai, mijn buurman in Baro (drie dagen per week), liet de wond zien in een ander stuk land: een krater van een meter diep en ongeveer een kilometer lang. De bodem is zand. "Ik wilde een paar bomen kappen om de stroom te stoppen." Ai, Adai! De oorzaak van erosie is juist dat er zoveel bomen verdwenen zijn – er is niets anders dan hout om op te koken (daarom verkoopt het project Herbebossing Guéra ook een soort stookemmers, waarin een vuur veel minder hout nodig heeft dan een open vuur tussen drie stenen). Afgelopen donderdag overlegde Adai met 20 boeren die hun velden rond dezelfde plek hebben. Ik was erbij en hoorde dat een van hen, Hamid, zoveel land heeft verloren dat hij dit jaar zo'n 4 zakken sorghum zal oogsten ipv 16. Opeens waren die dijkjes niet meer een interessant project, maar een antwoord op de angst in de ogen van Hamid's burens.

Medewerkers van pater Franco kopen nu materiaal om rotsblokken te hakken en rollen roestvrij staal-draad. Dat betaalt *Denkend aan Tsjaad*, net als het vervoer van de rotsblokken. Zodra de oogst volgende week binnen is, beginnen mannen en vrouwen met hakken en met het vlechten van netten van staaldraad voor de aanleg van een dijk. Dat is in projecttermen hun "eigen bijdrage". Gelukkig koelt het intussen wat af.

Ik heb de hete oktobermaand ook overleefd, mede dankzij een grote strohoed van het soort dat gewoonlijk boeren (m) op hun land beschermt tegen een zonnesteek. Mensen die ik tegenkom zijn al gewend aan de rare combinatie van zo'n hoed met een rok.

Hartelijke groet, Dorrit